СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Ч. 244. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 25-го листопаду 1942. No. 244. Jersey City, N. J., Wednesday, November 25, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

КОНТРОЛЯ ПРАЦІ ЛИШЕ НА ЧАС ВІЙНИ

ВАШИНГТОН. — В публичній промові на банкеті в Ню Йорку голова военної ради праці, Вилєм Дейвис, заявив, що теперішна контроля праці, зокрема натиск уряду, щоб юнії не страйкували та не перервали военної продукції, є запроваджена лише на час війни. Підчас війни силувана контроля добра. Але по війні вона мусить зникнути, а на її місци прийде цілком інша система, що регулюватиме відносинами в праці. Та мирова система не буде опиратись на примусі, лише на добровільній співпраці робітництва.

ОБСТРУКЦІОНІСТИ ВИГРАЛИ.

ВАШИНГТОН. — Сенатори з південних стейтів, що впродовж цілого тижня вели обструкцію (филибустер) проти законопроекту, на основі котрого дозволеноб голосувати всім людям, без огляду чи вони платять податки, чи ні, остаточно таки осягнули перемогу. Обструкціоністи постійно забирали голос у дебаті і говорили годинами, аби відтягнути голосування над законопроектом. Тоді заряд сенату зарядив голосування над вкороченням дебати, той внесок перепав. Після того провідник сенату, сен. Барклей відтягнув цей законопроект і зняв його з нарад. В полудневих стейтах вже давно існує закон, що відбирає право голосування тим людям, котрі не платять ніяких податків. Той закон заторкував головно неґрів й багато людей уважало його „проти-расовим". Та спроба повалити той закон, навіть коли ходило про голосування над федеральними урядниками, тепер не вдалась.

УКРАЇНЦІ У ВІЧУ „ЖІНКА В ВІЙНІ".

НЮ ЙОРК. — Минулої суботи заходами американського жіночого комітету продажі бондів відбулось перед федеральним скарбовим будинком на Вол стріт в Ню Йорку, віче в цілі заохоти людей до купування военних бондів. У вічу взяли участь у своїх національних строях ріжні ґрупи, серед них й українська. Українську ґрупу, що виступала в національних українських строях та з жовто-синіми прапорами, зорганізував ураїнський жіночий відділ при згаданім комітеті, котрий продає бонди в ґотелі Комодор. „Н. Й. Таймс", подаючи звіт з того віча, зо всіх національних ґруп згадує лише про українську, й описує її в таких словах: „На сходах були зґуртовані жінки в однострою ріжних відтінків, з ріжних організацій, котрі додавали кольору цьому непогідному дневи. В яскравім контрасті до цеї сіроти виднілі веселі селянські костюми і заквітчані вінками голови ґурта шкільних дівчат, котрі репрезентували українські організації".

КАНАДІЙСЬКІ ВЕТЕРАНИ БОЙКОТУЮТЬ ВИЛКОГО.

ТОРОНТО. — Канадійські ветерани з минулої війни рішили здержатись від відчиту Вендела Вилкого, котрий він має виголосити на великім масовім вічу під гаслом „Поміч Росії". Канадійські ветерани огірчені на Вилкого за те, що він критикував Британську імперію і накликав до послаблення її внутрішних звязків. А згадані ветерани поставили собі в своїй програмі скріплення тих імперіяльних звязків. Рада міста Торонто зо свого боку просила Вилкого, щоб він не робив ніяких критичних завваг відносно Британської імперії. Вона теж заявила, що влаштує офіціяльне приняття Вилкому лише тоді, коли почує його промову, та переконається, що вона не вдаряє в Британську імперію.

ПРЕЗИДЕНТ ЯК КАВОВИЙ ЗНАВЕЦЬ.

ВАШИНГТОН. — Пані Рузвелт на своїй пресовій конференції заявила, що президент, подібно, як посадник Ля Ґвардія, переконаний, що колиб фуси з випареної кави щераз осушити і додати до них ложку свіжої кави, то з них можна булоб поново виварити доброї кави. Від себе пані Рузвелт заявляла, що не вірить в це. Вона теж додавала, що в Білім Домі кава також пайкована, подібно, як в кожній іншій американській родині. Зрозуміло, що кухня Білого Дому дістає надвишку кави на офіційні обіди, котрі подають визначним гостям. — Пані Рузвелт на своїй конференції також заявила, що мабуть треба буде вкоротці зменшити всякий дохід кожного чоловіка до $25,000 річно. Дотепер знижено лише ріжні заробітні платні, а не доходи з ріжних підприємств, чи з відсотків капіталів.

ЗА ВПЛИВИ НАД ЛЮДСЬКОЮ СИЛОЮ.

ВАШИНГТОН. — Знавці кажуть, що в Вашингтоні ведеться позакулісова боротьба за те, хто має реґулювати людською силою? Вони передбачають, що вкороті верх візьмуть військові чинники і контролю цілої людської сили оволодіють військові чинники. Тоді комісія людської сили, під контролою Пола МекНота, буде зовсім позбавлена впливів. Про людську силу, себто про всіх працівників рішатиме головне поборове бюро.

Втрати в Людях Підчас Африканських Операцій

ВАШИНГТОН. — Хоч американські военні операції в Африці простягались на тисячі миль й в них брали участь 850 транспортових та боевих кораблів, то проте всі дотеперішні втрати в американських вояках є дуже малі, бо всего не цілих дві тисячі. З того лише 350 є вбитих, 500 пропавших, решта ранені. Военні власти говорять, що серед пропавших буде високий відсоток тих, що втопились підчас висаджування на беріг, або підчас бомбардування на воді з боку ворожих літаків.

МАРТІНІК ТАКОЖ ПРИСТАВ НА СОЮЗНИЙ БІК

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол заявив, що між французькими властями на острові Мартініку, котрий лежить на Карібійськім морі й все творив загрозу для цеї півкулі, зокрема для Панамського каналу, а між американськими властями заключено мирну умову, в котрій французькі власти заявили, що зривають цілковито з французьким урядом у Віші, а пристають до союзних сил. На тім острові є значні французькі сили, як теж є там сховано 200 міліонів золотих французьких франків. В портах Мартініку стоїть також чимало французьких боевих кораблів. Якщоб власти на Мартініку далі були підчинялись урядови в Віші, то скорше чи пізніше треба булоб американцям його здобути. Тепер цю справу розвязано мирним шляхом.

ОФЕНЗИВА В НОВІЙ ҐВІНЕЇ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Війська ґен. МекАртура далі притискають японців біля їх головної бази Буни. Вони відтяли їх від другого села, в котрім теж ще знаходяться японці, а саме Ґуно. Тепер союзні війська лише одну милю віддалені від Буни. Є вигляди, що Буна буде взята, а найбільший остров на Тихім океані, Нова Ґвінея, буде увільнений від японських військ. — На острові Ґвадалканал американські війська також переводять наступ й відіпхнули японців далі в нетри. На Ґвадалканалі є кілька тисяч японців, котрі, одначе, внаслідок проґри на морі не дістають належних скріплень.

ПРИБУТТЯ ПРЕЗИДЕНТА ЕКВАДОРУ

ВАШИНГТОН. — Літаком прибув до Вашингтону як офіційний гість президент Еквадору, Карлос Аройо дел Ріо. Його повітав на летунськім майдані президент Рузвелт. По короткім побуті в Вашингтоні през. дел Ріо відбуде поїздку по американських военних фабриках.

Французькі Війська Вже Воюють Проти Німців і Італійців

ЛОНДОН. — Альжірське радіо подало вістку, що французькі африканські війська вже зіткнулися в боях з військами Осі в Тунісі. Радіо подає, що бій скінчився перемогою французів.

Ця вістка стоїть у суперечности з вісткою, поданою націстами через Віші, що, мовляв, французькі африканські війська при стрічі з німцями складають зброю.

ЗАКЛИК ПЕТЕНА ПРОТИ ДАРЛЯНА

ЛОНДОН. — Зараз по радіовій промові французького адмірала Дарляна з Альжіру заговорив до французів у Африці маршал Петен. Він закликував вояків і моряків у Африці слухати тільки його та противлятися аліянтам, як на них нападуть. „Щоби не сталося", закінчував свою промову Дарлян, „виконуйте вірно мої прикази".

Тимчасом німецьке радіо подало вістку, що Ляваль формує „корпус добровольців", котрий має називатися африканською фалянгою й має воювати проти аліянтів у північній Африці.

ЗРІСТ СМЕРТНОСТИ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ В НІМЕЧЧИНІ

ЛОНДОН. — „Ланцет", медичний журнал, виказує на основі статистики, зібраної з ріжних достовірних жерел, що в Німеччині зростає в застрашаючий спосіб смертність серед цивільного населення. Найбільшу смертність помітно серед дітей.

За урядовою статистикою, в першому кварталі 1942. року в більших містах Німеччини смертність немовлят була найвища від 1933. року; вона досягнула 74 смертей на 1,000 уроджин.

За обчисленнями того самого журналу, німці втратили в російській і африканській кампанії принаймні 2 міліони вояків.

ЕСПАНСЬКИЙ ДИКТАТОР ЗМІНЯЄ СВОЮ „НАЦІОНАЛЬНУ РАДУ"

МАДРИД. — Генерал Франко розвязав так звану національну раду фалянхістів, одинокої партії Еспанії, та встановив нову раду, до котрої покликав між іншим Рамона Сунера, котрого він самий недавно скинув зо становища міністра заграничних справ, а котрий є відомий зо своїх інтриг за втягнення Еспанії в війну по боці держав Осі.

БІЗЕРТА, НА ЯКУ ЗВЕРНЕНІ ОЧІ АМЕРИКАНЦІВ.—Перед нами пристань Бізерта в Тунісі, Північна Африка, яка є визначною морською базою Осі. Пристань бачимо з боку моря. Від цеї пристані є найближча морська дорога до Італії, що особливо важне, коли Аліянти захочуть займати Італію. В Тунісі є значні американські сили, що окружають Бізерту, щоб її здобути.

ДАКАР І ЗАХІДНЯ АФРИКА СТАЮТЬ З АЛІЯНТАМИ

ЛОНДОН. — Дакарське радіо заявило в імені дакарського уряду, що французький губернатор Дакару признав над собою владу адмірала Дарляна.

Незадовго потім самий адмірал Дарлян заявив через альжірське радіо, що Дакар і Західня Африка піддалися під його адміністрацію. Дарлян заявив, що він ділає в імені Петена, начальника французької держави.

З цими заявами загально вважають доконаним фактом опанування Обеднаними Державами величезної території, що має 1 міліон 800,000 квадратових миль поверхні та 15 міліонів душ населення. Спеціяльну вагу для аліянтів має посідання міста Дакару, важного порту, котрий має три комерційні доки й военні доки, та контролює дорогу з Африки в Бразилію. В цьому порті находиться тепер поважна частина французької военної фльоти, яку Гітлер пробував захопити на свою службу, між ними: боевий корабель „Ришелїе", тепер ушкоджений, три нищителі й 13 підводних човнів.

Місцеві французькі круги, звязані з Воюючими Французами, підносять одначе сумніви щодо ролі, яку в цій події відограв адмірал Дарлян, та журяться, як зложаться тепер відносини між Обеднаними Державами й Воюючими Французами, коли Дарлян, що зпершу стояв проти Воюючих Французів, бере собі кредит за цю велику подію в користь аліянтів.

АЛІЯНТИ КОНЦЕНТРУЮТЬ СИЛИ ДЛЯ ВЕЛИКОЇ БИТВИ ЗА ТУНІС.

ЛОНДОН. — Британські й американські війська концентрують свої сили в східнім Тунісі для нападу на позиції Осі в Бізерті й Тунісі.

Перша британська армія, що під командою генерала Андерсона, зближається до Бізерти зо заходу, стрічається з величезним спротивом повітряних сил.

БРИТІЙЦІ ПЕРЕМОГЛИ НІМЦІВ У ЛІБЕРІЇ.

КАЇРО. — Британська восьма армія розбила коло Аґедабії задні сторожі військ Осі, що засланяють відступаючу армію ґенерала Ромеля та почала натискати на вузку шийку коло Аґейлі між морем і солоняними болотами в середині краю, де ворог відай попробує ставити останній опір. Британський комунікат каже, що британські війська поступили значно коло Аґедабії.

Загально сподіваються, що ґенерал Ромель мусить незадовго видати там великий бій наступаючим йому на пяти британцям.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО БАЗІ ПІДВОДНИХ ЧОВНІВ.

ЛОНДОН. — Американські літаючі фортеці й бомбовики доконали ще один масовий рейд на націстичну базу підводних човнів у французькому порті Ст. Назері. Чотири літаки не вернулися з рейду.

Рівночасно британські бомбовики доконали масового рейду на німецьке місто Штуґгарт, важне своїми фабриками амуниції та як комунікаційний центр. Британці втратили в рейді десять літаків.

СОВЕТСЬКІ ВІЙСЬКА ДАЛІ РОЗБИВАЮТЬ НІМЦІВ НАД ДОНОМ.

МОСКВА. — Російські війська поступають далі нестримно в новій зимовій офензиві проти німців і їх союзників поза Дон на захід від Сталінграду, заходячи в цей спосіб з боку ворожі висунені наперед лінії. Російська команда каже, що німці втратили в цих операціях 50,000 вояків та що кампанія грозить знищенням усіх німців, розложених над Волгою.

Британські обсерватори обчисляють, що російські окружаючі маневри загрожують 300,000 до 400,000 німецьких, румунських і мадярських військ.

Російський комунікат подає, що советські війська захопили місто Чернишевськ, положене глибоко в загнениі ріки Дону. Він каже, що на секторі коло Налчика під Кавказом російські війська знищили дві омпанії націстичної піхоти.

Російські ґазети повні радісних статей зприводу вісток з фронту. „Тепер ґітлерівські горди чують вагу перших нових ударів", пише „Правда". „Прийшла пора пімсти за Сталінград".

ГЕНЕРАЛ СМУТС НА ІНСПЕКЦІЇ.

КАЇРО. — Сюди приїхав маршал Ян Кристіян Смутс, премієр міністрів Південної Африки, закінчивши інспекційну подорож по Близькому Сході. На його погляд, у ході подій у Африці наступив рішучий перелом на користь аліянтів.

БРИТІЙЦІ ВЖИВАЮТЬ НОВИХ ЛІТАКІВ.

ЛОНДОН. — У Північній Африці вжито вперше новий модель британських вантажних літаків. Модель називають „Сіфайер" та є він модифікацією славного моделю „Спитфайер".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Тиждень Жінки в Війні

Тиждень Жінки в Війні, що почався минулої неділі, це зовсім практичний засіб, аби звернути увагу громадянства на один з найважніших суспільних рухів, який самий для багатьох має всі признаки суспільної революції.

Для деяких людей зо старшого покоління цей рух не представляє такої ваги, бо, мовляв, вони вже в першу світову війну бачили небувалий зріст ваги жіноцтва, а прецінь це ніякої суспільної революції не викликало. Коли одначе приглянутися ближче становищі жінки в першій світовій війні та порівняти його з її становищем у другій, то побачимо відразу, на перший погляд ока, основну ріжницю. В першій світовій війні признавалося жінку за людину, стоячу поза военними операціями. Як вона й падала жертвою військових рухів, то зараз хтось уважався обовязаним за це оправдуватися, що, мовляв, це вийшло з конечности военних чи військових операцій, без його наміру, або навіть проти його наміру. В нинішню війну жінку вважається за обєкт військових операцій так само, як мужчину. Вона є принаймні половиною домашнього фронту, проти котрого націлюється ворог так само свідомо, як він націлюється на військовий фронт. Є отже теперішня війна так само війною жінки, як вона є війною мужчини.

З цього одного основного факту теперішньої війни випливає поважна консеквенція: нині кожна одиниця, чи це мужчина, чи жінка, є відповідальна за війну, себто обовязана брати участь у военному зусиллі краю. І жінка цей обовязок розуміє, як це видно з кольосальної участи жінок у военних промислах. Адже при кінці першої світової війни в Америці працювало в промислах два міліони жінок, а в цій війні їх уже на другий рік має працювати сім міліонів. Таку участь жінок у военній продукції вже можна назвати суспільним переворотом, навіть хочби не брати під увагу великої участи жінок у чисто військових ділянках.

Очевидна річ, що ця участь жінок у военних промислах негайно підносить питання, чи жінки будуть працювати в такому числі тільки, поки війна працює, чи може й по закінченні военних операцій. Шо певна частина працюючих нині жінок вернеться до домашньої праці, а деякі може до домашнього неробства, це певно, одначе з другого боку вже нині можна помітити зовсім свідомі заходи задержати для жіночого пола ці добутки, які жінки добули собі завдяки военним умовинам. Іншими словами, є це заходи за утвердження на все добутків военного часу. Як це станеться в поважній мірі, то, звісно, це зробить кольосальний перелом у дотеперішнім порядку, за яким чоловік займався працею в фабриці чи бюрі, а жінка займалася домашнім господарством.

Треба собі усвідомити ці суспільні рухи, аби вони вийшли громадянству на користь, а не на шкоду.

День Подяки

Так виглядає, що цього року День Подяки американці будуть святкувати торжественніше, ніж минулих років. Можливо, що під матеріяльним оглядом те свято вийде не так виставно, як колись: люди їстимуть менше індиків, випють менше напитків. Велика частина тих, що в минулих роках не йшли того дня до праці, тепер будуть працювати в промислі, на фармах, чи в бизнесі. Але з духового боку того дня широкий американський загал піднесе свою думку до Бога і дякуватиме Йому за те, що ми тут маємо, щирше, ніж в минулих роках, хоч у минулих роках ми мали більше матеріяльних дібр і більше вигід, ніж маємо цього року.

Та видно така вже вдача людей, що часто вони оцінюють своє добро щойно тоді, коли навістить їх якесь нещастя, коли їх добробут зачинає маліти, задовільна безпека счезати, а на їх місце визирати загроза смерти. Щойно тоді вони прочуняються і починають дякувати Богови за те, що мають. Щойно тоді вони собі уявляють, що не дуже їм зле, бо може бути гірше, можна втратити все, до життя включно.

Приповідка, що „кожний чоловік є ковалем своєї долі" відноситься лише до нашого малесенького вузького життя, а не до життя цілої нації. В світі діють ще інші сили, котрі проти волі даної нації скаламучують її спокоєм, підривають її матеріяльний добробут. З тими силами треба боротись, без огляду, чи нам та боротьба до смаку, чи ні. А в тій боротьбі треба повертати очі до вищих сил і в них прохати морального надхнення, потрібного для осягнення перемоги.

Минулого року наше американське життя було дещо відмінне. Наші авта ще без ніяких ограничень бігали по безмірних просторах і возили людей не лише для якоїсь практичної цілі, але просто для розривки. Ніхто не думав про пайкування цукру, кави, мяса, молока, масла. Ніхто не думав про протилетунські охорони. Цього року ми вже маємо ріжні пайкування, а ще багато пайкувань буде впроваджено. Розбуджує нас час до часу протилетунська сирена.

Проте, не звертаючи уваги на ті пайкування, ніхто з нас ще не відчуває браку чого небудь. Крамниці десь ніби скаржаться, що тяжко дістати даних продуктів, але звичайний громадянин цього не бачить. Він зайде до першої ліпшої крамниці і там побачить на лавках силу силенну всілякого краму. Може купувати, що лише забажає душа. А зайде до ресторану, то також може дістати всього, чого тільки забажає. Безмясні дні, впроваджені в деяких містах, не то що не дошкулюють людям, а навпаки, мають свойого роду примху, бо на той день ресторатори придумали чимало інших, „напів-мясних" потрав, які під оглядом смаку, а навіть поживности, перевищають давні потрави. А протилетунські сирени, що раз на тиждень гудять так лише, для вправи — також не викликують в нікого страху. Вони почали ставати явищем, якого люди вже не запримічують.

Та вкупі з тим усім ми знаємо, що кінця тій війні ще не видно. Це тільки початок. Це тільки початок наших зусиль, наших жертв, наших невигід. Пайкування стане колись дійсним, себто таким, що даватиме усего багато менше, ніж ми бажаємо. Прохарчування стане справою, над котрою треба буде нераз застановлятись. Сирени можуть загудіти не на дармо...

Ми це знаємо і тому дякуємо Богови, що воно нині ще не так зле. Ще не так зле, як є в деяких інших народів світу. Що діється в цю пору на українських землях? Як проживають там наші брати, сестри, родичі? В останніх кількох літах через їх землі перекочувались кілька разів окупаційні машини. Чимало з них арештовано, розстрілювано, висилювано, знов арештовано, знов розстрілювано. Чимало українських сіл нині зовсім опустіло. З коренем вирвано людей і або їх знищено, або виселено десь далеко, тисячі миль від рідного місця. А ті, що залишились у рідних містах і селах немов лісові звірі, промишляють головно над тим, щоб врятувати себе перед загибілю. Багато людей в Европі веде сьогодні таке життя. В День Подяки про те варт нагадати й тут, в Америці, щоб тим краще зрозуміти і оцінити те, що маємо. Дійсно, можемо дякувати Богові, що ми в Америці. Бо хоч в Америці вчасідок війни життя також стає не таким, яким ми його досі знали, то всетаки воно є і буде далеко краще і вигідніше від того, котрим живуть нині деякі інші народи. Наші американські невигоди будуть діточою іграшкою в порівнанні з тими невигодами, котрі переживають, чи ще будуть переживати, наші брати в старім краю. Хоч нам тут прийдеться зректись не з одної вигоди, то проте ми все матимемо подостатком основних речей, щоб не терпіти нужди та не побоюватись голодування. А понадусе — ми почуваємо й почуватимемо особисту безпеку, що ніхто нас серед ночи не витягне з ліжка й не поведе в підземелля поліції, не запроторить в концентраційні табори, чи поставить під стінку.

За всі ці речі треба дякувати Богу. А водночас треба памятати, що для вдержання тих речей треба кожному працювати і жертвувати все, до життя включно.

Адмірал Вилйем Д. Лейгі

Остенні події у французькій північній Африці і в самій Франції звернули увагу американського загалу знову на особу бувшого амбасадора Злучених Держав у Віші, а тепер начальника штабу при президенті, адмірала Вилйема Д. Лейгі. У світлі цих подій стало цілком ясно, що призначення Лейгі начальником штабу при найвищому команданті американських збройних сил, себто при президенті, не було випадкове. Його досвід з часів, як він був представником Злучених Держав при уряді Петена, був безумовно дуже важним чинником при укладанні плянів теперішньої кампанії в Африці.

Адмірам Лейгі покинув активну службу у фльоті в 1939 році, коли йому скінчилось 65 літ життя, яке він займав цілий рік, Лейгі керував допомоговими роботами і розбудував важні побережні укріплення, морські причалища та летунський майдан.

Після упадку Франції Злученим Державам прийшлось виснити багато ріжних справ, які несподівано виринули між ними і урядом Петена у Віші. Французький острів Мартінік лежить на половині дороги між Порто Ріко і Панамським Каналом. На тому острові находилось сто літаків, які Франція купила в Америці, а в пристані находився корабель, летище. Крім того у волтах банків на Мартінік находилось 200 мілійонів долярів у французькому золоті, які перевезено туди на переховання. Треба було подбати, щоб ні острів ні зброя і золото не попали в німецькі руки.

Окрім того треба було вжити всіх можливих заходів, щоб французька фльота не попала в руки Гітлера. Всі ті справи вимагали дуже рішучого, поважного й авторитетного представництва при уряді Петена і Лейгі поїхав до Віші. Він дістав від Петена святочне приречення, що як довго він буде головою уряду, так довго французька фльота не перейде у розпорядження німців. Подібне запевнення дістав Лейгі також щодо пристані Дакар у західній Африці. Окрім того Лейгі зумів всілякими способами довести до відома французького загалу, що відношення американського народу до Франції не змінилось і що давна приязнь далі існує. Взагалі, праця Лейгі у Франції поклала основи під теперішню поновну співпрацю з французами в Африці.

Вилйем Д. Лейгі родився в Гамптон, Айова, в 1875-му році. Середню школу скінчив у Висконсин. Зразу хотів вступити до армії, та коли його не приняли до академії у Вест Пойнт, подався до морської академії у Аннаполіс. Скінчивши її, дістав призначення на одному з кораблів, який брав участь у битві в заливі Сантяґо біля Куби в 1898 р. Пізніше служив на Филипінах, брав участь у експедиції проти т. зв. „боксерів" в Хіні, а підчас американської окупації Нікараґви був начальником штабу американських морських сил, що брали участь в тій експедиції. У світовій війні завідував фльотним транспортом.

Пізніше Лейгі став начальником постачання зброї для фльоти, а потім начальником Бюра Навіґації. Накінець його призначено начальником Морських Операцій, що є найвищим становищем у фльоті в мирний час. Лейгі керував всіми справами фльоти і вживав всіх заходів, щоб Злучені Держави мали велику фльоту на обидвох океанах. В цьому він мав підтримку президента Рузвелта, який все опікувався спеціяльно фльотою. З тих часів датується близька дружба між президентом і адміралом Лейгі.

Після повороту з Франції, де йому померла дружина, Лейгі короткий час відпочивав. Опісля приняв становище головного начальника штабу при президенті — становище, якого дотепер ще не було в історії Америки. Він немов заступає президента у всіх військових справах та помагає йому приймати рішення відносно ведення війни. Точні обовязки Лейгі загалови невідомі: та певне те, що його вплив на теперішні історичні події дуже великий і важний. — („Фліс").

НІМЦІ КОНФІСКУЮТЬ ПОЛЬСЬКІ ФІЛЬВАРКИ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Німецький губернатор в Польщі, Ганс Франк оголосив постанову, що всі маєтки польських дітей переходять на власність німецької держави.

Князь Роман Сангушко вже втратив всі свої маєтки. Від нього німці забрали в Галичині модерний фільварок „Гуніска", що находився біля міста Тарнова.

ВИСИЛАЮТЬ ДО ПОЛЬЩІ СВОЇХ ДІТЕЙ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція), (ОНА). — Німецька преса в Польщі подає відомости, що там тепер знаходиться 50,000 німецьких дітей. Їх німці привезли туди ще в вересні і жовтні нібито на роботу, але діти ходять гурмами і бавляться. Вони мають з собою багато грошей. Влада дбає про те, щоби вони не стикались з місцевим населенням і щоби не набрали враження, що населення відноситься до німецької окупаційної влади вороже.

РУМУНСЬКОМУ КОРОЛЕВИ НЕВЕЗЕ.

ВАШИНГТОН, (ОНА). — Румунський король Кароль хотів дістатися до Злучених Держав, але це йому не вдалося. Американські власти арештували в Дітройті двох православних священиків і якогось Георгія Занфера, що створив організацію, яка малаб ширити ідею „вільної Румунії". Король мав приїхати до Америки і стати на чолі створеного правительства на вигнанні. Однак Каролеві прихильники забули зареєструватися в департаменті стейту, що вони заступають в Злучених Державах чужі інтереси і через те опинилися в тюрмі.

Румунський король находиться в Мексико, але видко, що йому там не вигідно і хотів би дістатися до Злучених Держав. Американський уряд відноситься до Кароля дуже холодно, бо він віддав Румунію нацистам. Його агенти настають американське правительство, щоби дало йому дозвіл приїхати сюди й остатися в Америці настало, але їх заходи не мають ніякого успіху.

Державний підсекретар Сомнер Велес ще в лютні цього року сказав ясно і зрозуміло, що американське правительство не хоче, аби румунський король Кароль приїхав до Злучених Держав. Уряд його сюди не впустить.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

2)

Пані Олімпії мов мурашки поза спиною забігали. Пташина не переставала лящати, дразнила її. Чим більш вона зосереджувала свій слух на тім, щоб розібрати, як саме щебече соловей, тим виразніше причувались їй оті диво- глядні слова. І вони знов навіяли на неї те чуття холодної тривоги, яке лишилося було після її сну. І разом із тим їй живо став перед очима й сон, усі ті огидливі картини, що від двох місяців не переставали її мучити, мов гадюки, висисаючи живу кров із її серця.

Їй снилось, що вона була молоденькою дівчиною. Цвітуча, мов рожа, в рожевім убранню, вона рожево глядить на світ. Усе їй усміхається, усе її пестить, усе любується нею. І сонце, і цвіти, і повітря, і люди. Молодіж липне до неї, паничі з найчільніших родин у краю роєм крутяться довкола неї. Молоденькі лиця, то круглі, то подовгасті, облиті здоровим румянцем, то сентиментальною блідістю, з чорнявими, пещеними вусиками й без них, з очима, то вогнисто блискучими, то немов увядаючими від гарячого чуття, хмарою носяться довкола неї, мов лиця ангеликів довкола Сикстинської Мадонни. І не диво! Вона молода, вродлива, дочка графа Лісовицького, власника обширних маєтностей і великих капіталів, — значить, хоч не одиначка, то все таки одна з перших великопанських партій у краю. І вона знає це, і ходить гордо, холодно, насмішливо серед тої хмари лиць, під градом палких, закоханих поглядів, серед шепоту подиву та здавлюваного бажання. Її люба ота душна атмосфера подиву, зависти та бажання, але її не тягне ані до одного з тих лиць, ані до одної з тих гнучких та елегантних фігур у фраках, циліндрах і глянцевих рукавичках.

Сонна змора тягне її з блискучого та запахущого світа сальонів, балів та компліментів у невеличку, чистеньку й тепленьку кімнатку в обширних офіцинах, що від двора її батька вибігли геть-геть у сад, немов сховалися під розложистими липами. Там живе учитель її братів, молодий студент фільософії Нестор Деревацький. Що тягне її туди, до його покою, до світлички, в котрій він для графських синів та доньок устроїв імпровізовану школу, обвішану картами й рисунками, з таблицею до писання, мягкими кріслами, в ряд уставленими перед масивним дубовим столом, замісць шкільної лави? Що тягне туди панну Олімпію, едукація, котрої вже скінчена й котра не має обовязку так, як її молодші брати й сестри, нудитися над книжкою та скриптурами?

Вона й сама не знає, що її туди тягне. Нестор — молодий чоловік, літ 28, не то що негарний, а так собі непоганий, та й нічим особливим не визначується. Поверха міркуючи, ані не рівняти його до тих молодих елегантів, що окружають п. Олімпію. Тільки в устах його, в мові сидять могучі чари. Пані Олімпія ще й нині тямить, що зразу довгий час вона не звертала ніякої уваги на домашнього вчителя. Хоч він щодень обідав при спільному столі з усею графською сімею, вона ніколи не вимовила до нього й слова; він був мов малесенька мушка, котрій вільно літати серед проміння її світла та котрої вона не добачала. Аж раз брати затягли її на лекцію пана Нестора. Вона слухала зразу байдуже, потім чимраз цікавіше, розговорилася по лекції з Нестором і відкрила в його словах якусь дивну мельодійність. Відтоді почала частіше ходити на лекції, заявивши матері, що, як старша, хоче пильнувати, щоб молодші брати й сестри вчилися пильно і слухали вчителя. Та їх не треба було пильнувати, і панна Олімпія пильнувала зовсім чого іншого!

Як це сталося, що вони полюбилися з Нестором? Хто перший сказав слово, хто й яким способом виявив чуття, що запалило серця обох молодих людей? Пані Олімпія й досі цього не тямить, і тоді не тямила. Тямить тільки, що цілі два місяці ходила, мов сама не своя, мов потонувши з головою в якімось рожевім тумані. Це були найкращі дні її життя. Чом вони минули? А коли вже мусіли минути, то чом хоча трохи довше не тривали?

Найменший братик Стасьо підслухав її любовне воркування з Нестором і розповів його матері, а мати передала батькові. Ані мати, ані батько не казали Олімпії ані слова, не казали нічого й учителеві, тільки, коли Олімпія на другий день прийшла до знайомої офіцини, застала двері замкнені, а офіцину порожньою. Старий садівник Яків сказав їй, що пана Нестора нині досвіта спакували, сквітували, посадили на бричку й відвезли на двірець залізної дороги. Пані Олімпія тямить і досі ті гіркі, сердечні сльози, що пролила, сховавшися в густі корчі парку, вислухавши цю вістку. Але й вона, так само, як її батьки, ані словечка не сказала нікому про свою любов, ані одною сльозиною, ані одним спомином не виявила її перед ніким із домашніх. Німо й глухо поховала своє чуття на дні серця, залила слізьми і присипала пилом забуття. Була ще молоденькою дівчиною, та все таки знала, що графській донці саме так треба зробити, коли їй трапилося таке нещастя — полюбити плебея.

Сонна змора тягне її кудись від тих картин, кудись, де холодно, темно, вогко. Немов вона входить у якийсь безконечно довгий коридор, погано освітлений і давно-давно непровітрюваний. Сперте повітря каменем налягає на її груди. Дрож проходить по тілі, а її рука стискає щось таке холодне, слизьке та огидливе... Ох, та це рука її судженого, графа Торського, що товаришував іще з її батьком за його молодих часів і, розтративши по европейських столицях та ігорних місцях силу, молодість, здоровя й маєток, вернувся до краю, щоб рятувати останки надшарпаної фортуни. Побачивши її, молоду, вродливу й посажну панночку, дочку свого приятеля, він зараз поміркував, що з усіх можливих фінансових спекуляцій ця буде, мабуть, чи не з найпевніших, і зараз же приступив до діла...

(Дальше буде).

Домашній Фронт

Перевірка гумових коліс.

Почавши від 1-го грудня, кожний власник пайкової книжечки на ґазоліну „А”, „В”, і „С” обовязаний зробити перевірку коліс при авті. Він мусить робити це часто, бо втратить пайкову книжечку на ґазоліну і на гумові колеса.

Хто мусить робити перевірку гумових коліс? — Кожний, хто має пайкову книжечку „А”, „В”, і „С”. Як цього не зробить, то може бути зле.

Початок перевірки гумових коліс. — Перевірка починається першого грудня 1942 року. До 31-го січня 1943 року кожний власник авта мусить взнати стан гумових коліс його авта.

Як часто це треба робити? — Регулярно. Чоловік що перевірятиме ваші колеса перший раз, скаже вам, коли саме маєте це зробити другий раз, третий і так далі. (Це залежить яку пайкову книжечку ви маєте).

Хто і де має робити перевірку? — Уряд дав право це робити власникам багатьох ґазоліновиx стацій, гаражів і продавцям гумових коліс. Такі уповажнені урядом люди звичайно мають виставлений напис коло свого підприємства. Можете йти до котрого хочете.

Які права має урядовий інспектор? — Він не має права ніщо вам забороняти. Він назначений урядом на те, щоби вам помогти. Цебто навчати вас, як обходитись коло гумових коліс, щоби вони якнайдовше служили. Його обовязки є такі:

1. Наглядати за тим, коли гумове колесо треба направити, та щоби воно завше було в добрім стані.

2. Він повинен вам сказати, коли треба зробити „рікепінг”, а як колесо виходиться, то він скаже, що треба купити інше.

3. Він повинен уважати, щоби колеса не псулись через недбальство. Як власник авта не дбає чи і як колеса псуються, то він може втратити право на купування ґазоліни і гумових коліс. Бо треба знати, що як ви не дбаєте за те, чи ваші колеса при авті псуються, чи ні, то ви цим самим ділаєте на шкоду не тільки собі, але шкодите всім тим людям, котрі мають авта.

Час перевірки гумових коліс мусить бути записаний. — Кождий, хто має пайкову книжечку „А”, „С”, чи „В”, обовязаний мати записну картку при собі в авті. Її можна дістати в місцевім офісі контролі цін і пайкування. Якщо ви такої картки не маєте, то дістаньте собі, бо її треба завше мати з собою. Інспектор буде на ній записувати дату перевірки, „сіріял номбер”, всіх гумових коліс, скільки миль ви зробили, та що і коли направлене. Як все є порядку, то інспектор картку підпише, а як що треба направити, то він підпише аж тоді, як направа буде зроблена.

Чи інспекція коліс є примусова? — Так. Як цього не зробите до 31-го січня 1943 року, то можете втратити право на закуп ґазоліни і коліс. Отже мусите це зробити.

Чи за перевірку коліс належиться платити? — Розпорядок дає інспекторови право взяти від вас 25 центів за провірку всіх чотирьох коліс. Але як їх треба стягнути з осі для докладнішої перевірки, то він має право жадати від вас 50 центів від колеса.

—o—

Американський нарід розуміє значіння страшної війни, накиненої йому тоталітарними агресорами, і робить все можливе, щоби Америка її виграла. В противнім разі на світі мoглаб запанувати пантщина, якої американський нарід не хоче.

Як саме американці на це реагують може послужити такий приклад. В маленькім містечку Норфолк, в Небрасці, мешканці посвячуються воєнним зусиллям на сто відсотків. Як прийшли жнива, то всі місцеві бизнесмени, студенти і господині пішли одною спільною лавою помагати фармерам збирати і молотити збіжже. Крім того місцева колеґія запровадила безплатні курси тих фахів, яких воєнна промисловість найбільше потребує. Всі мешканці згаданого містечка збирають „скреп” і вже зібрали по 133 фунтів на кожду особу. Господині плекають так звані воєнні городи, а молодь і старші продають і купують воєнні бонди. Жінки шиють потрібне на війну вбрання, доглядають дітей тих матерей, котрі працюють при воєнним виробництві, та займаються збиранням смальцю, якого тепер дуже потрібна у воєнній індустрії.

Таких патріотичних громад є сотні в Америці. Місцеві люди розуміють потреби своїх знакомих, котрих сини і дочки служать в американській армії і роблять все можливе, щоб їм помогти.

(Подає: **Бюро Воєнних Інформацій у Вашингтоні**).

ВИЗНАЧНІ ЖІНКИ.—На платформі для бесідників підчас Міжнародньої Жіночої Вистави давниця ось таких жінок (зліва): Вей Таомінг, жінка китайського амбасадора у Вашингтоні; принцеза Марта з Норвеґії; та велика княжна Шарльотта з Люксембургу. Вистава представляє жіночу участь у воєнних змаганнях.

Один Рік Німецької Окупації України

(Надіслане з Отави).

Про Україну споминалося і ладі споминається в промовах Гітлера, Гебельса і Ґерінга. Загальне враження є те, що вони уважають Україну добиччю, і стараються закрити своє розчарування з того, що плоди їхньої окупації цього багатого краю не здійснили їх завойовницьких мрій.

Їх розчарування є подвійне — політичне й економічне. Політичне розчарування почалося тоді, коли нацисти не могли найти між українцями відповідних людей, які перебралиб на себе менші адміністраційні пости. Щоби дістати подібних людей нацисти мусіли вжити натиску і погроз.

В економічній ділянці окупаційні власти і військо постійно стрічаються з пасивним опором цивільного населення.

Політичний розподіл.

Адміністративно Райхс-комісаріят України підпадає під контролю Райхс-міністерства для країв сх. Европи, головою якого є Альфред Розенберг. Його заступником є д-р Альфред Маєр. Головою цивільної адміністрації України є ґавляйтер Еріх Кох, який зістав назначений райхс-комісарем України 9. жовтня, 1941 року. Його осідок є в місті Рівне.

На початку німці, як виглядає, плянували поділити Україну на 12 генеральних комісаріятів; але при кінці 1941 р. це число обмежено до пять: Київська округ, Київ місто і Полтава, Дніпропетровськ, Житомир і Волинь, і менша частина Поділля на схід від ріки Буга.

Генеральні комісаряти значно ріжняться щодо їх розміру. Вони є поділені на окружні комісаріяти, від 20 до 30. Ними управляють окружні комісарі, яких в Україні є поверх сто. Кожний з них має під своєю юрисдикцією від 150 тисяч до 250 тисяч людности, що заселює пересічно чотири тисячі квадратових миль.

Найвищий пост, на який українці можуть претендувати, це — головство району. Район складається з кількох сіл, включно з провінціяльними і міськими комунами. Кожне більше село і сільська комуна (зложена з кількох сіл), має українського війта, а кожне містечко має українського бурмістра (мейора). Директорами здоровля, транспорту, фінансів і освіти в окружних комісаріятах є рівнож українці.

На основі закона, який увійшов в життя минулого червня, українські судді мають право судити обжалуваних за менші провини, хіба що виновниками є німці, які підлягають німецькому судови. Якщо хто поповнив „злочин” відносно німецької „посілости” на Україні, його судить німецький суд. Українські судді не можуть засуджувати на більше, як на два роки.

„Дойче Украіне Цайтунг” з 24. червня підкреслює факт, що адміністрацію України німці мусіли створювати майже з нічого, бо всі льокальні урядники вивтікали, і від самого початку відчувався „катастрофальний брак української інтеліґенції”. Особливо бракувало „квізлінгів”. Їх зовсім не було.

Населення ворожо віднoсилося до окупантів від самого початку. Нарід особливо огірчений на німців тому, що вони установили столицю своєї адміністрації України не в однім з головних українських міст, а в Рівнім. Рівне має около 40 тисяч населення і находиться в „польській” частині Волині.

Хліборобство.

Експльоатація (визиск) України, як „шпихлір Европи”, очевидно був першою і негайною справою німецької адміністрації. Тому, що німці не найшли нікого з сільських організаторів до кооперації з ними, вони були примушені вислати на Україну своїх хліборобських організаторів. Цим вони ще більше спротивили собі рільниче населення.

На чолі німецької адміністрації хліборобської ділянки України стоїть німецький директор, рівнож з осідком в Рівнім. На кожний окружний комісаріят назначено хліборобських знавців, кожний з яких має нагляд над 54 колективними господарствами. Подібних німецьких знавців на Україні начисляють від сім тисяч до 7,500.

Після шведської газети „Даґбладет” з 9. березня, німці, що були призначені хліборобськими організаторами на Україні, не є втішні з цього, хоч вони дістають від німецького уряду й окупаційних властей всю можливу поміч і субсидії, щоби облегчити їм їхні обовязки. Вони відразу зрозуміли і відчули, що українське населення ставить їм безкомпромісовий опір, і продукує лише стільки, щоби себе виживити. Для німців, на основі їх власних зізнань, Україна не є молоком і медом текучим краєм. Велике число німецьких хліборобських знавців згинуло внаслідок акції українських партизанів.

Відомим фактом є, що в Східній Галичині, де совєтські власти, впродовж двох років своєї адміністрації, поділили посілости великих землевласників між селян, але не вспіли завести систему колективізації — німці забрали ті землі від селян і віддали їх попереднім землевласникам. Досі вони відновили 570 (на 970) великих земельних посілостей, тим способом провокуючи проти себе галицьких селян.

Відчувається критичний брак рільничої машинерії внаслідок деструктивної акції відступаючих совєтських військ. Німецька преса постійно підкреслює, що цього року селяни були приневолені орати, сіяти і збирати живо руками, майже примітивними методами. Кажуть, що німці направили около 30 тисяч тракторів, звозячи до купи добрі частини понищених машин. Але навіть колиб більша кількість тракторів не була зруйнована все таки їм бракувалоб ґазоліни, якої німці потребують для воєнних цілей і не можуть ужити в цілях механізованого господарства.

На початку німці чванилися, що минулого року селяни дістали одну третину збору. Але пізніше вийшло нове розпорядження, на основі якого селяни мусіли віддати все своє збіжжя німцям. На кожну особу німці призначили на місяць 10 кільограмів зерна, і 1,5 кільограмів паші на кожне домашнє звіря (опріч котів) денно. В додатку селяни дістали відповідну кількість ріжнородного зерна на засіви в 1942 році. На основі попереднього розпорядку (28. березня) селянам приказали доставляти девять літрів молока від кожної корови що десять днів в першім кварталі року, а 10 літрів що 6 днів в другім кварталі.

В краю достатку населення України живе під постійною загрозою голоду, в лихих умовинах, які німці використовують на те, щоби приневолювати українців виїздити на роботи до Німеччини. („Канадійський Фармер”).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПАМЯТИ В. К. ПРОКОПОВИЧА.

Ось минуло пять місяців, як помер видатний громадський діяч — Вячеслав Константинович Прокопович. Сталось так, що про цього великого діяча написали в часописах коротенькі некрольоги і тільки всього. Якось ніхто ніде ні в одному часопису не присвятив Покійному теплого спогаду. А м. і. В. Прокопович, будучи головним редактором журнала „Тризуб”, що виходив в Парижі, завжди писав некрольоґи про тих визначних громадян, що відходили в вічність. Чи думав Покійний колись, що по його смерти ніхто його не згадає? Дехто можливо і побоявся дати про Покійного спогад, бо він належав до уряду УНР, а уряд УНР в очах деяких українців це щось „страшне” і писати про таке небезпечно. Був же такий у мене випадок. Якось я звернувся до одного досить великого діяча, який займав в 1917-1920 рр. високе становище, і пропонував йому одержати хрест імени С. Петлюри. Не дивлячись на те, що цей б. старшина був в добрих зносинах з С. Петлюрою, — він рішучо відмовився і сказав: я боюсь брати цей хрест, бо як дізнаються ті люди, де я працюю, то буде страшна критика. Ось так і тепер мабуть бояться написати про Прокоповича, про ту рідку людину, що була такою славною, чесною та ідейною, що навіть і вороги любили.

В. Прокопович народився 1881 р. Походив з священичої родини. Батько його був протоєреєм в м. Біла Церква. Васильківського повіту. Одержавши духовну освіту, В. П. скінчив Київський Університет. Життя В. П. як і кождого українського діяча старшої ґенерації можливо поділити на три доби: до революції 1917 р., за часів Української влади у Києві, та за доби еміґрації.

По закінченні Університету В. П. стає професором київської гімназії. Пізніше одержує посаду бібліотекаря Київського Музею. Водночас був і редактором місячного журнала „Світло”, що видавалось для учителів. Вступає в члени до Київської Старої Громади, де переважно були найактивніші українські діячі. В 1917 р. був обібраний від партії Соц. Федералістів до Української Центральної Ради, а в 1918 р. в кабінеті В. Голубовича був міністром освіти. В найсумніші часи української боротьби у Виниці, в травні 1920 року. В. Прокопович став головою Ради Міністрів. Незабаром Українська Армія приневолена була залишити Рідний Край і військо опинилось в Польщі за ґратами, а уряд перебував на вигнанню у Варшаві. Та В. Прокопович лишає уряд, лишає гарний будинок, де жив, та їде до нас, до таборів, ділити з нами голод і холод. Таского вчинку могла довершити людина лише високо ідейна. Десь в 1921 р. прибув він до Калішського табору на становище Начальника Культурно-Просвітного Відділу. Три роки прожив він з нами, живучи в холодному бараку. З приїздом Його до таборів, життя наше ніби покращало, бо з собою він привіз багато духовної поживи. Він починає по бараках виголошувати реферати на різні пекучі теми, дописує до таборового часопису, журналу, роздає жовнірам книжечки, брошурки, роздає папір на друк часопису — даремно, допомагає тим старшинам, які прагнули освіти, перебратись до Праги, як теж виконує другу культурну роботу. Не раз і я заходив до В. Прокоповича і одержував папір на друк журналу „Релігійно-Наукового Вістника”, як і на друк церковних книжок. Просив Його співробітничати в Р. Н. В. і він став співробітником. Будучи глибоко релігійною людиною, В. Прокопович ходив кожної неділі до таборової церкви у Калішу. Я перебував тоді в „Щипіорнськім таборі. Він досить часто приходив і до моєї військової церкви, при 6-тій Стрілецькій Січовій Дивізії, а треба знати, що від Каліша до Щипіорно яких 4—5 кільометрів, а треба було йти на піхоту. Якось зайшов Він був до мого бараку і просив відправити заупокійну Службу Божу по своєму рідному батькові.

З переїздом до Франції В. Прокопович стає головним редактором журналу „Тризуб” Тут в столиці Франції, в Парижі, В. Прокопович розпочав велику пропаганду. Він добився, аби Україна була заступлена в Асамблеї Товариства Ліґи Націй. На перешкоді стояли Москва і Варшава, але не дивлячись на протести, Україну визнали, і вона була заступлена.

На зборах Асамблеї Товариства Ліґи Націй, які відбувались що року, на протязі 18 літ, голос України завжди лунав, і про всі-ті кривди, які завдавали вороги нашому народові, все це було документально оголошено українськими делеґатами.

По розвалі Франції, В. П. не пішов на услуги німців, він залишився в неокупованій Франції і тяжко бідував зі своєю дружиною. Всі ті потрясення, які пережив В. П. відбились на його здоровлю і В. Прокоповича не стало.

У всю ту велику працю, яка вимагала значних зусиль і напруження, В. Прокопович вносив властиві його вдачі доброзичливість і коректність до всіх. Дух примирення і лагідности — це Його риси, які були нецінені в особі В. Прокоповича. Ось власне за ці риси, за Його чесну роботу і його мусіли шанувати Його і не нападали на нього.

В. Прокопович не був вождем глибоко знаним в народніх масах. Його вроджена скромність перешкоджала йому виступати прилюдно з тою силою, яку ми знали в ньому. Він був моральним вождем і в тому його велика вартість.

Хай же цей коротенький спогад буде малою квіткою на Його могилу.

о. Петро Білон.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Українська участь в „Обжинках”, виставлених національними групами в „Вай Даблю”.

„Ди Джозефин Гедден Меморіял Комітi” при „Йонг Вімен Крисчіен Асосиейшен” в Нюарку влаштувало цього року, 20 листопаду, в галі свого будинку вже другим навороком „Гарвест Фестівол”, себто „Обжинки”. Цього року тривало воно два дні. Виступали чехи, німці та португальці одного дня, а другого українці й італійці. Очевидно, що всі учасники — це тут роджені й виховані. Вистави започатковано в память Джозефин Гедден, яка положила дуже багато праці для справи злиття ження в Нюарку ріжних національних груп, що з них складається американська нація. Репрезентантами в комітеті з боку української групи були: ред. Степан Шумейко і адв. Іван Романишин, головний радник У. Н. Союзу. З концертом була получена вистава українського народнього мистецтва. Влаштував її комітет з п-ною Милдред Миляновик як головою. До комітету належали: Ольга Дмитрів, Марія Колесник, Евгенія Нечесний, Марія Процик. Вистава була скромна, але влаштована з смаком.

Були теж видання про Україну в англійській мові, як Історія України Грушевського, Богдан — гетьман України, Вернадського, „Спирит ов Юкрейн” і т. д. Прикрасила виставу пані Ірина Даниловичева своєю прекрасною збіркою ляльок, як теж пані А. Слободян з Елизабет своїми експонатами. Були теж і українські тісточка та понч, що було під зарядом п-нни Олени Гавриляк, а що теж стягнуло багато гостей. Сам концерт, чи там „обжинки”, випав дуже гарно, бо публика оплескувала в українській частині кожну точку, можна сказати, з ентузіязмом, хоч це були „чужі”, люди, бо українців, коли іде про публику, не було багато.

Програму виконав Молодечий Хор з Ню Йорку і Ню Джерзі під управою п. Степана Марусевича. На початку виголосив вступне слово ред. Степан Шумейко, представивши коротко історію України і теперішню світову боротьбу, як теж той підклад, на якому зроджувалась українська пісня. Теж заповів, що хор не може виконати властивої обжинкової програми, яких хотів, бо 18 членів уже пішло до армії. Потім дав точні пояснення щодо кожної пісні, що її хор виконував. Не зважаючи на справжні недомагання щодо браку деяких співаків, спів випав краще, як можна було надіятись. А публика то таки виявляла вираз справжнього вдоволення. Всі виступаючі були в українських народніх строях. Як солістка виступала п-нна Люба Ковальська, що інтерпретувала пісні, особливо тужно-любовні, відповідною мімікою, відповідаючою українській дівчині в старім краю, що публиці несмірно подобалось. Так само витали бурею оплесків народні танки: сольо Михайла Прилуцького, як і танці, віддані такими членами хору: Степан і Анна Марусевич, Михайло Прилуцький і Стела Чарук. При піяні була пані Олеся Шумейко. Вечір випав дійсно гарно й культурно.

ЗА ВПЛИВИ В ВОЄННІЙ ІНДУСТРІЇ.

ВАШИНГТОН. — Ходять чутки, що також у заряді воєнної індустрії рішальне слово дістануть військові інжинірі. Між заряком воєнної індустрії, з Доналдом Нелсоном на чолі, а військовими чинниками, з ген. постачання Сомервелом на чолі, велись в останніх часах закриті тертя, хто з них має рішати у виробі зброї? Військові чинники стоять на становищі, що в виробі зброї вони повинні мати рішальне слово, а не цивільні люди. Президент покищо в тій справі не висказав своєї думки.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”

Проф. Микола Чубатий.

Духове Життя Українського Народу по Першій Світовій Війні

(Картини нової історії українського народу).

5)

6. Одна літературна мова, один правопис для всіх українців.

Коли я читав ваші галицькі видання сперед війни, я з трудом їх розумів — признався мені один із кращих людей зі Східної України, що їх я пізнав. Але подібне можу й я сказати з власного досвіду. Коли за моїх академічних часів я став читати київську „Раду", признаюся, що я її теж майже не розумів і тільки зі зусиллям второпав зміст. А нині, що за величезний поступ! Книжка, печатана у Львові, чи книжка, печатана в Києві чи Празі, писана вже одною літературною мовою для кожного грамотного українця зрозумілою; що за корисна зміна впродовж двацяти літ.

На вступі я згадав, що для неодного американського українця, відсталого від українського життя та його поступу, неодно слово, спосіб писання, виглядають неприродно, одначе на українських землях ту одну літературну мову вже засновують собі освічені маси. На Східній Україні зробила багато радянська школа сперед 1930 р. для спопуляризування тої одної літературної мови, на Західній Україні натиск громадської опінії, витикання неграмотности, і тощо, зробили теж своє, в першу чергу серед інтелігентів, а згодом і серед маси. По сотках сільських читалень основувалися гуртки для вивчування української літературної мови і тим способом український селянин - самоук не стрічає вже трудноців в послугуванню тою мовою.

Усталення одної літературної мови сталося ґігантичною працею українських мовознавців на Східній Україні як А. Кримського, Тимченка, Синявського, Курила і других, при співпраці теж західно-українських мовознавців як Ст. С. Стоцького, В. Сімовича, І. Зілинського, І. Панкевича та других. На еміграції великі заслуги около спопуляризування потреби уживати одну мову в слові та письмі положив проф. Огієнко (теперішній архиепископ холмський Іларіон) своїм місячником „Рідна Мова".

Спільними зусиллями усталили теж українські мовознавці український правопис, себто спосіб правильно передавати українську мову письменними знаками. Український правопис, усталений окремою комісією Народного Комісаріяту Освіти в Харкові під проводом наркомос-а М. Скрипника (1927), принятий Українською Академією Наук в Києві та Науковим Товариством ім. Шевченка у Львові з невеличкими змінами під назвою Харківського Правопису принявся на західних українських землях та на еміграції і є нині загально вживаний. Незнання української літературної мови чи принятого способу писання — правопису серед українських освічених людей вважається вже нині неграмотністю, подібно як це є з незнанням літературної мови чи правопису серед інших цивілізованих народів. Тому доволі неповажним виглядає, коли ще нині дехто з українських освічених людей в Америці намагається писати старосвітською українською мовою, чи теж послугуватися перестарілим правописом.

Треба тільки добре вдуматися, щоб зрозуміти що це за великанської вартости осяг, що кінчить раз на все з ріжними провінціяльними діялектами в українській літературі, з хаотичним всякуванням церковно-словянщини, московщини та польщини в мову українських людей. Це великанський крок наперед в процесі духового цементування української нації як нації.

Зрозумів то краще наїзник ніж свої люди і тому саме розпочалася боротьба проти тої одноцілої української мови на всіх сливе українських землях. На Східній Україні одностайна українська мова стала „націоналістичним ухилом" в очах окупанта. Перше видання словника української мови, видане Всеукраїнською Академією Наук, сконфіскували большевики, більшість його авторів запроторили на заслання ніби то „за штучне витворювання різниць між українським та русским народом". Зладжене друге видання словника, що дещо тільки наближало українську мову до російської, стрінула та сама доля. Аж в останніх роках зладили третє видання комісією на на половину зложеною із „українських мовознавців" московського походження. Українську мову засмітили вони сотками російських слів, що наділі підконують самостійний характер української мови. Та сама доля стрінула український правопис, усталений 1924 в Харкові. На Східній Україні витворюється тепер новочасна „тарабанщина" українсько - московська, продумана для української ґубернії червоної Росії. Неповне її примінення можемо найти в нюйорськім органі большевиків, друкованім українською скалареною мовою.

Таку саму боротьбу повела й польська влада проти усталеної всеукраїнської літературної мови. Вона ні український правопис не найшли доступу до видань тих нечисленних шкільних книжок, що вийшли накладом державних польських фондів. Натомісць на Лемківщині польська державна влада повела виразно деструкційну роботу проти одної літературної мови, що зовсім нагадує московську боротьбу на Східній Україні. Окремий буквар та шкільні книжки для лемківських дітей мали їх переконати, що вони мовою близькі до поляків та що вони іншої мови та не належать до українського пня. В останніх роках зачали вже польські специ від мови також окремо усталювати гуцульську мову з тою самою ціллю.

Загально з преси відома мовна боротьба на Закарпатській Україні. І чехи не бажали собі духового та культурного сцементування української вітки зі Закарпаття з рідним пнем. Спершу стали попирати незнану на тій землі московську мову, потім стали підпирати утворення окремої мови закарпатських українців, старанно не допускаючи української літературної мови до шкіл та урядів аж до свого упадку. Кожний окупант української землі мав достаточні причини так поступати. Він досконало розумів, що одноціла українська літературна мова це наглядний доказ національної спільноти, українських людей, це в наслідках небезпечне оруддя в боротьбі за одно політичне життя, за одну українську державу.

7. Напрямні українського літературного життя.

В останніх 25 літах можнаб відрізнити в українській літературі виразно два покоління: з одного боку представників передреволюційної української літератури, з другого боку мистців пера, що їх видвигнули на поверхню життя бурливі події, що зачалися в історії українського народу з 1917 роком.

Передреволюційні поети як Олесь, М. Вороний, С. Черкасенко, В. Щурат та прозаїки як В. Винниченко, М. Черемшина, В. Стефаник, О. Кобилянська, Б. Лепкий, і ще дехто зберігають назагал свої дотеперішні літературні напрямки, або й зовсім замовкають, не могучи зрозуміти нового періоду, що його в житті українського народу започаткувала національна революція, повстання та трагічний упадок Української Держави. З того покоління українських мистців пера в пореволюційнім періоді дали поважні твори тільки Олесь та Черкасенко з поетів та О. Кобилянська і Б. Лепкий з прозаїків.

Натомісць кипучі події національного життя українського народу, себто національна революція з одного боку, з другого боку соціяльна революція, передовсім на Східній Україні, дали нову ґенерацію письменників. В українській літературі тих часів замітна боротьба поміж національним та соціяльним напрямком в творах повоєнних українських письменників. В душах багатьох письменників відбувається внутрішна боротьба, на який шлях вступити. Повстають численні літературні ґуртки, аж доки червона московська диктатура не задавила на Східній Україні всяку свободу літературної творчости, приневолюючи одних (як Микола Хвильовий) покінчити зі собою, інших як Фальківського, Влизька фізично ліквідуючи, а слабших характером як Тичину, запрягаючи співати безвартісні з літературного боку пеани на честь пролетарської влади окупантів. Тому теж, говорячи про українську літературу на Східній Україні, требаб теж властиво її історію замкнути роком 1930.

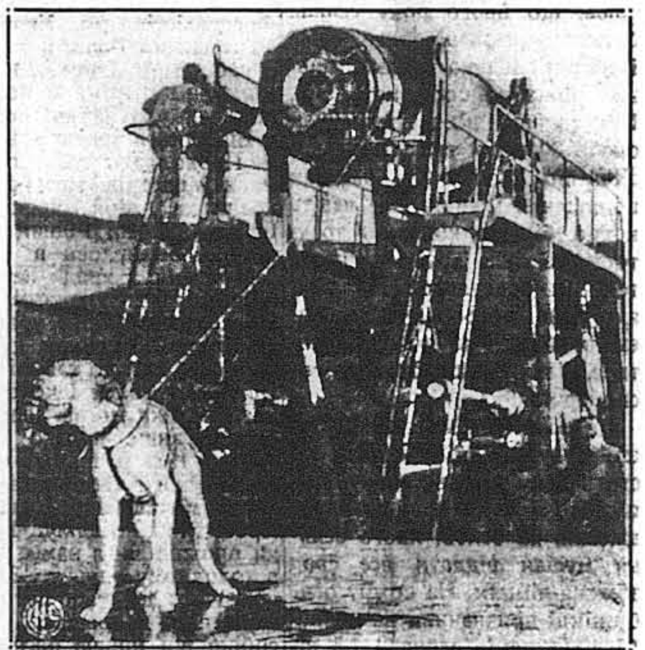
Ми свідками також, як українські письменники шукають нових шляхів перекидаючися від національного напрямку до соціяльного, або теж шукаючи синтези обох тих потужних струй в повоєнному житті українського народу. Всеж таки одні й другі відзеркалюють українське духове життя українців. Казьонні барди по р. 1930 на Східній Україні відтворюють не змагання, життя та терпіння українських людей, тільки бажання представників чужинецького володіння над Україною.

Українська література з тоїж причини немає якихсь одноцілих таборів, а тільки гуртки, що зливаються то розходяться; чиста революція в літературі. На Східній Україні революція 1917 року видвигнула найвизначніший талант та тонкого майстра слова, поета **Павла Тичину.** На жаль як хиткий характер від півця вільного українського Киева перейшов на услуги окупанта. Поет **Максим Рильський** з групою других, як Зеров та Филипович, репрезентують український неоклясисм, **Семенко** шукає власних шляхів. А побіч них низка імен східно-українських поетів як Сосюра, Загул, Бажан, Плужник, Фальківський та інші.

Найвизначнішим представником східно-української прози є Микола Хвильовий, робітник - пролетар, що інстинктовно віднайшов животний нерв української культури — орієнтацію на західну Европу, плечима відвертаючись від евразійської Москви. Несклонний плювати собі в лице, мусів серед советської дійсности покінчити самогубством. Визначними представниками української прози поза Хвильовим є Івченко, Підмогильний, Косинка, Яновський, Панч, Смолич, Йогансен і інші.

Письменники - співці побуту нового українського села згуртувалися в літературну ґрупу „Плуг", натомісць пролетарські письменники в ґрупу „Гарт", що разом получилися в літературний гурт „Ваплітe" (Вільна Академія Пролетарської Літератури"). Побіч харківського літературного обєднання „Вапліте" в Києві повстав інший літературний гурт „Київська ассоціяція пролетарських письменників". Свобідний сяко тако період розвою української літератури на Східній Україні замикає смерть Миколи Хвильового (1933). Вже передше зліквідував червоний уряд літературний гурт „Вапліте"; така сама доля стрінула дещо пізніше й київську асосоціяцію. Нині казьонна література писана українською мовою безвартісна. Автори насильно втиснені в Союз Радянських Письменників гублять українське національне обличча, бо так званий український відділ Союзу є на ділі тільки полудневою філією всеросійського Союзу письменників, бо не мова рішає, якою вони в більшости пишуть, але чужий московський дух.

(Дальше буде):

СЕРЖАНТ ПАЧЕС ВИКОНУЄ СЛУЖБУ. — На образку бачимо сержанта Пачеса, собаку данської породи, Армейське число 08111642, як тягне за мотуз і таким робом спричинює вистріл з прибережної 12-цалевої гармати в Форт Монров, Вірджінія.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 18. листопаду 1942 року помер

РОМАН БУНДЗА,

довголітний член Бр. св. Володимира, від. 130, У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Покійний родився в селі Вижняни, повіт Перемишляни, Західна Україна.

Похорон відбувся в суботу, 21. листопаду 1942 з дому жалоби, 20 Sharlotte St., Maspeth, L. I., N. Y., до церкви св. Юрія в Ню Йорку.

В. Й. П.! Уряд Братства.

Випродаж Книжок

ІСТОРИЧНІ, СЕНЗАЦІЙНІ И ВОЄННІ ОПОВІДАННЯ,

Міліони Снів. Український Сонник. На підставі Халдейських, Єгипетських та Перських джерел. Без нумерів. Брош.	$ .60
Шухевич Степан д-р: **Гіркий то сміх.** Воєнні оповідання	$ .85
Полянич Б.: **Кімната з одним входом.** Сензаційна повість	$ .50
Полянич Б.: **Товариші успіху.** Сензаційна повість	$ .40
Радич Василь: **Максим Залізняк.** Історичний роман з передмовою М. Голубця. В двох томах. Брош.	$1.00
Чайковський Андрій: **Полковник Михайло Кричевський.** Історична повість з XVII. віку. Опр.	$1.25
Горишівський П. І.: **Під прапори Хмельницького.** Історичне оповідання з передмовою М. Голубця. Опр.	$ .75
Будзиновський Вячеслав: **Гремить.** Історична повість	$ .50
Островський В.: **За грошем.** Оповідання	$ .50
Голубець Микола: **За український Львів.** Епізоди боротьби XIII—XVIII. в.	$ .25
Голубець Микола: **Гей, видно село.** Нарис. Опр.	$ .75
Вволес Л.: **Бен-Гур.** Повість з часів Ісуса Христа. Опр.	$1.25
Гашек Ярослав: **Пригоди доброго вояка Швейка в Світовій Війні.** (Швейк на фронті). Авторизований переклад з чеського	$ .90
Гашек Ярослав: **Пригоди доброго вояка Швейка в Світовій Війні.** (Швейк в Запіллю)	$ .90
Гоманн Б.: **Проклятi часи.** В книжечці два оповідання, що сягають сюжитами в недавні часи гром. війни на Україні. Оповідання **„Аж там"** більш вражаюче змістом	$ .20
Гребінка Е.: **Чайковський.** Історична повість. Опр.	$1.25
Грінченко Б.: **Соняшний промінь.** Повість	$ .65
Георг Д.: **Спомини з сербського фронту.** Дивні пригоди австрійського вояка	$ .35
Дерлиця М.: **В млаках.** Повість	$ .40
Дежеліч В.: **Софію вибрав.** Історична повість з часів візантійського цісарства. Переклав М. Фірак. Опр.	$ 1.25
Дойль К. (7 книжечок): 1. **Душогубство в Абей Грондж.** 2. **Пестра Стяжка.** 3. **Захований Клейнод.** 4. **Чоловік з Близною.** 5. **Вітятий палець.** 6. **Шість Наполеонів.** 7. **Танцюючі фігури**	$ .75
Дудко Ф.: **Глум.** Оповідання	$ .35
Дудко Ф.: **Краса життя.** Оповідання	$ .20
Кервуд Д.: **З тавром убийника.** Повість, переклав М. Лотоцький. Є це книжка пригод благородного чоловіка, закинутого судьбою в дику країну північної Канади	$ .80
Кобилянська Ольга: **В неділю рано зілля копала.** Оповідання	$ .90
Ковч о. Еміліян: **Чому наші від нас утікають**	$ .50
Кобилянська Ольга: **Царівна.** Героїня Наталка Верковичівна виступає тут „надлюдською" з презирством до міщанських інтересів, з великим аристократизмом духа та змаганням до повної еманципації пригнобленої жінки. Вона шукає собі чоловіка таких же поглядів, щоб він її не пригнітив. Тому то відкидає обмеженого орядина, а знаходить собі ідеал в особі скромного д-ра Марка. В люксусовій оправі	$2.75
Филипчак І.: **Дмитро Детько.** Історична повість. Брош.	$ .50
Чернява Іван: **Люди з Чорним Піднебінням.** Повість. Брош.	$ .40
Кащенко А.: **Запорозька слава.** Брош.	$ .50
Лункевич В.: **Життя Первісного Чоловіка та сучасних дикунів.** Опр.	$ .85
Лепкий Богдан: **Писання Богдана Лепкого,** з портретом автора і з нарисом його літературної діяльности, написаним В. Верниволею. Том І. Вірші, том ІІ. Проза. В полот. опр.	$5.00
Левицький-Нечуй Іван: **Над Чорним морем.** Повість. Опр.	$1.50
Лотоцький А: **Кужіль і меч.** Істор. повість з кінця 15 і поч. 16 віку	$ .80
Мельник-Матвіїв Микола: **За рідне гніздо**	$ .25
Верн Жіль: **Замок у Карпатах.** Повість. З передмовою М. Голубця	$ .40

*) **УВАГА:** З причини малої скількости примірників, просимо замовляти тільки ці книжки, що є подані у повищім оголошенні.

Замовлення разом з належитістю слати до:

"SVOBODA"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ТАРЗАН, ч. 674. Відкинена ціна.

По певнім часі Тарзанови пощастило натрапити на слід антильопи. Це врадувало його, бо означало, що на тім острові знайдеться корм для нього і товаришів.

Та замісць відразу пуститись на слід антильопи Тарзан почав виривати пасма сильного бадилля, начеб збирався щось вязати, або творити линву.

При собі він не мав ножа. Тому мусів знов уживати зубів там, де треба було вкоротити бадилля, або звязати разом до купи. Після того він знов пустився в дорогу.

Але коли він остаточно підійшов до місця, де паслася антильопа, він зупинився і почав ближче приглядатись. Далі він сумовито похитав голо-